

De Vlaamse minister van Onderwijs

De Viceminister-president van de Vlaamse Regering

CONCEPTNOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: verdere bijsturing M-decreet

Inleiding

Op initiatief van Vlaams minister van onderwijs werd op 22 december 2017 het wijzigingsdecreet M-decreet principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering, en een tweede maal na onderhandeling en advisering door de VLOR op 9 maart 2018. Voor deze tweede principiële goedkeuring werden de maatregelen besproken op een meerderheidsoverleg op 20 februari 2018.

1. Maatregelen opgenomen in het wijzigingsdecreet

Voor kinderen die ingeschreven zijn in het buitengewoon onderwijs **type basisaanbod** wordt het verslag van beperkte duur van twee jaar geschrapt. De focus gaat naar op maat werken met leerlingen in plaats van een snelle terugkeer naar het gewoon onderwijs. Bovendien kunnen kinderen nu ook rechtstreeks beroep doen op ondersteuning van het ondersteuningsnetwerk zonder dat ze eerst 9 maanden in het buitengewoon onderwijs hebben verbleven.

De **noodzaak voor een medische diagnose verdwijnt om ondersteuning te krijgen in het gewoon onderwijs**. In de plaats daarvan wordt een verduidelijking van de specifieke deskundigheid gevraagd nodig voor de ondersteuning van een leerling. Op die manier verschuift de focus van louter medische visie op handicap naar de onderwijsbehoefte van kinderen.

Een aanpassing van de **financiering van de werkingsmiddelen van ondersteuningsnetwerken** zorgt ervoor dat scholen buitengewoon onderwijs die werkingsmiddelen sneller krijgen. De onderwijsverstrekkers bekijken met hun scholen met een aanbod type 2, 4, 6 en 7 of er een objectiveerbaar verschil is in werkingsmiddelen voor deze types. Zij moeten omwille van de grote spreiding meer verplaatsingen doen om ondersteuning te kunnen bieden. Voor type 6 wordt de lineaire financiering herbekeken.

De werkingsmiddelen die scholen in het verleden kregen om de onkosten van de GON-begeleiders te financieren, werden pas anderhalf jaar nadat scholen de middelen uitgaven, betaald. Voor het schooljaar 2017-2018 zullen de werkingsmiddelen voor het eerst op een andere manier worden verdeeld. Dat zal gebeuren op basis van het aantal begeleidingsuren die een school voor buitengewoon onderwijs inricht om leerlingen in het gewoon onderwijs te ondersteunen. Hierdoor zullen scholen buitengewoon onderwijs die ondersteuning verlenen in het gewoon onderwijs sneller hun werkingsmiddelen ontvangen.

In de stuurgroep ondersteuningsmodel, die opvolgt hoe de ondersteuningsnetwerken tot stand zijn gekomen en de werking ervan evalueert, kan voortaan ook een **vertegenwoordiging van ouders** zitten. Ouders kunnen worden uitgenodigd om hun ervaringen te delen. Dat is belangrijk om de onderwijsnoden van een leerling vanuit een ander perspectief te bekijken dan dat van de leraren, ondersteuners, directie en personeel. Op die manier krijgt de stuurgroep een meer volledig beeld van de werking van het ondersteuningsmodel.

We nemen een beschermende maatregel voor de directies buitengewoon secundair onderwijs om te vermijden dat zij door het dalend leerlingenaantal en het feit dat de ondersteuners niet meetellen voor hun lesopdracht, terug voor de klas zouden moeten staan. In basisonderwijs wordt dit in het wijzigingsbesluit geregeld. Deze maatregel verhindert dat de **directeur opnieuw voor de klas zou moeten staan**.

Tot slot komt er ook **een versoepeling voor personeelsleden van het buitengewoon onderwijs die tewerkgesteld worden in het gewoon onderwijs**. Het gaat dan om maatregelen die ervoor zorgen dat personeelsleden hun opgebouwde dienstjaren kunnen meenemen.

We hebben in dit wijzigingsdecreet er bewust voor gekozen om het rugzakprincipe voor de types 2, 4, 6 en 7 auditief te behouden zodat duidelijk is welke leerling middelen geneert. We hebben het wel mogelijk gemaakt om ze flexibeler in te zetten.

De expertise van het buitengewoon onderwijs wordt maximaal ingezet in het gewoon onderwijs.

Gewoon onderwijs en buitengewoon onderwijs zijn gelijkwaardige niveaus –in het kader van de inzetbaarheid van het personeel en de ondersteuning van de leerling blijft de school BuO de uiteindelijke eindverantwoordelijke.

Scholen voor gewoon onderwijs kunnen **voor ondersteuningsvragen met betrekking tot type 2, 4, 6 of 7 (auditieve beperking)** een beroep blijven doen op de school of scholen voor buitengewoon onderwijs die ze samen met ouders kiezen. Hierbij wordt er maximaal netoverschrijdend samengewerkt in functie van een zo efficiënt mogelijke organisatie van de ondersteuning type 2, 4, 6 en 7 (auditieve beperking), met respect voor de keuze van de scholen en de ouders.

2. Uitbreiding en betere spreiding aanbod buitengewoon onderwijs

Op de Vlaamse Regering ligt een nota voor waarbij de minister van onderwijs voorstelt om het aanbod van het buitengewoon onderwijs (onder meer voor type 3) verder uit te breiden.

3. Bijkomende maatregelen om het M-decreet bij te sturen

3.1 Ondersteuning voor kinderen met gedragsstoornissen of -problemen

Belangrijk is dat we een duidelijk onderscheid maken tussen kinderen met een gedragsstoornis (cf criteria opgenomen in M-decreet) en kinderen met gedragsproblemen.

De VLOR vraagt een oplossing ten gronde voor de ondersteuning van leerlingen met **gedrags- en emotionele stoornissen**. Het uitwerken van een oplossing vraagt een discussie ten gronde gelet op de bezorgdheid die leeft rond deze problematiek. Dit gesprek zal met experts uit onder meer het specialistische diagnostische veld worden gevoerd. Centraal staat hierbij de vraag hoe deze specialisten (psychiaters) of specialistische centra bij manifeste vaststellingen van gedragsstoornissen in de klas sneller de nodige diagnostiek in functie van een doorverwijzing naar een aanbod type 3 kunnen stellen. Op korte termijn brengt een betere spreiding en een **bijkomend aanbod type 3** zeker al soelaas naar de nood aan aangepast onderwijs voor kinderen met gedragsstoornissen.

Met scholen en CLB gaan we na hoe het schakelen tussen het gewoon en buitengewoon onderwijs in dergelijke situaties sneller kan, eventueel ook al als een tijdelijke maatregel. Hiervoor maken we decretaal mogelijk dat in specifieke situaties de school met het CLB kan bespreken om een **'vermoeden van gedragsstoornis'** uit te spreken die dan een **tijdelijke of meer flexibele schakeling** naar een type3 aanbod mogelijk kan maken.

Met betrekking tot het gepast omgaan met kinderen met een **gedragsproblematiek**, heeft vooral het gewoon basisonderwijs instrumenten nodig om kinderen met moeilijk gedrag te kunnen hanteren. Het voorzien van een vorm van interventie die door een leerkracht bij een CLB kan aangevraagd worden, kan voor leerkracht, leerling en klas op een snelle manier soelaas en nieuw perspectief brengen.

Wanneer de draagkracht van de leerkracht, klasgroep, ... overschreden is, moeten ze een signaal kunnen geven voor bijkomende ondersteuning. Die ondersteuning is dan een gerichte interventie naar de klas- en schoolvloer die idealiter binnen de 24u of maximaal 48u kan gebeuren. Doel is om vanuit concrete expertise in de klas met leerling, leerkracht en klas te werken

CLB, ondersteuningsnetwerken, pedagogische begeleiding en scholen type 3 werken samen regionaal dergelijk aanbod uit. Een soort van "FAST-team" dat ondersteuning biedt in de klas met als doel via leerlinggerichte interventie, leerkrachtenteam te versterken in omgaan met diversiteit in de klas. Leerkrachten moeten perspectief krijgen dat ze kunnen bellen en dat er op heel korte termijn een interventie gebeurt.

Samen met de school bekijkt het CLB of de leerlinggebonden problematiek van dien aard is dat kind al dan niet betere ondersteuning kan krijgen in een school met type 3-aanbod, maar altijd een aanbod dat steeds kindgericht is ter ondersteuning van de leerkracht én het team.

Voor de ontwikkeling (methodieken, werkwijzen,...) worden projectmiddelen voorzien.

3.2 bemiddeling en klachtenbehandeling

We willen naar ouders toe meerdere kanalen voorzien die ze kunnen gebruiken wanneer ze vragen of zorgen hebben rond het voorziene ondersteuningsaanbod.

In eerste instantie moeten ouders op een laagdrempelige manier **bemiddeling** kunnen inschakelen. Dit zien we op de volgende twee niveaus:

Het *betrokken CLB* moet voor de ouders steeds het eerste aanspreekpunt zijn om te spreken over het bijsturen van de redelijke aanpassingen of over een eventuele bijsturing van de redelijke aanpassingen.

Maar soms hebben ouders de ervaring dat het CLB aan de kant van de school staat en geen onafhankelijke partij is. We willen dan, cfr het nieuwe decreet leerlingenbegeleiding, dat het *netoverschrijdend samenwerkingsverband lokaal de taak opneemt om een bemiddelende rol* op te nemen wanneer er tussen school, ouders of CLB een meningsverschil ontstaat. Op dat ogenblik treedt een CLB-medewerker, die geen band heeft met de betrokken school of ouders, als bemiddelaar op.

Naast bemiddeling willen we ook de reeds bestaande kanalen voor **beroep of klachten** meer bekend maken.

Zo kunnen ouders (en of school) een beroep doen bij de *Vlaamse bemiddelingscommissie* als men niet akkoord is met het al dan niet afleveren van een verslag. We gaan na of de werking van de commissie deze rol ook voor het al dan niet afleveren van het gemotiveerd verslag kan opnemen. De commissie streeft ernaar om een oplossing te zoeken waar alle partijen zich kunnen vinden. Dat ook scholen beroep kunnen doen op deze commissie is nog te weinig bekend. We nemen initiatief om dit actief te communiceren.

Het M-decreet voorziet in een beroepsprocedure als scholen gewoon onderwijs een inschrijving ontbinden. Ouders kunnen in dat geval klacht indienen bij de *commissie Leerlingenrechten*. Het decreet voorziet eveneens dat als een school weigert de door de ouders gewenste redelijke aanpassingen door te voeren, ze

een klacht kunnen neerleggen bij *Unia*, het vroegere Interfederaal Centrum voor Gelijke Kansen en Racismebestrijding.

3.3 Wegwerken administratieve belasting door middel van een leerlingenpaspoort

Leerkrachten rapporteren dat heel wat verantwoordingsstukken nodig zijn vooraleer ze kinderen kunnen verwijzen naar het buitengewoon onderwijs.

Scholen moeten echter enkel aangeven welke stappen ze hebben ondernomen, wat heeft gewerkt en wat niet, binnen hun eigen zorgbeleid. Zij houden die informatie nu bij in hun eigen leerlingvolgsysteem.

We stellen vast dat deze informatie meerdere keren wordt verzameld. CLB beheert nu al een elektronisch platform maar dit zou nog verder uitgebouwd kunnen worden.

Het proces om dit te operationaliseren is lopende. Doel is te komen tot de ontwikkeling van een leerlingenpaspoort dat mee reist met de leerling. Het betreft een databank met toegangs-, lees-, schrijf- en printrechten waar relevante gegevens van leerlingen op een efficiënte manier verzameld worden. Hierbij zijn 'respect voor de privacy' en 'zorgvuldig omgaan met informatie en toegangsrechten' uiteraard belangrijke elementen. Vlotte toegang voor alle betrokkenen tot informatie over de ondersteuningsnoden van een leerling kan veel planlast voorkomen.

3.4 Coördinatie ondersteuningsnetwerken

Momenteel zijn er geen middelen voor het coördineren van de ondersteuningsnetwerken. Nu neemt vaak de directeur van één van de scholen Buo die taak mee op. Om de werking van de netwerken te verbeteren, beter te kunnen afstemmen op noden in de scholen, geven we elk netwerk de mogelijkheid om een voltijdse coördinator aan te stellen. Deze coördinator zorgt ervoor dat ondersteuners hun tijd maximaal op de klasvloer kunnen inzetten voor ondersteuning aan leerlingen en leerkrachten. De middelen hiervoor putten we uit het contingent van de competentiebegeleiders.

De invulling van deze coördinatie gebeurt vanuit de filosofie van de GON-coördinatie, waarvan we de expertise valideren. Deze coördinatie is dus geen directie van de ondersteuningsnetwerken.

3.5 Schrappen decretale IQ-grens voor kinderen met een mentale beperking

De CLB's gaven bij de onderhandelingen van het M-decreet aan dat de groep leerlingen met een IQ tussen 60-70 een kwetsbare groep vormen en monitoren deze groep. Daarom behouden we in het decreet de voorwaarde dat leerlingen significante beperkingen in het intellectueel functioneren, wat op basis van een psychodiagnostisch onderzoek tot uiting komt. De precieze decretale bepaling van de IQ-grens¹ wordt geschrapt.

Deze maatregel heeft impact op de omkadering van de ondersteuningsnetwerken (nl. een daling van het beschikbare budget voor de ondersteuning). Enerzijds verhoogt, door verhoogde instroom, de **omkadering van de scholen type 2**, met effect op de **waarborg, die erdoor zal verlagen**. Anderzijds komen er potentieel meer leerlingen in aanmerking om in het gewoon onderwijs school te lopen met een verslag type 2. Deze leerlingen worden bij de voorafname gerekend in het ondersteuningsmodel, en daar wordt gerekend met omkadering van de vroegere ION-projecten. Op die manier zouden middelen uit het brede ondersteuningsnetwerk wegvloeien naar deze ondersteuningsvorm. (zie punt 3.7)

¹ "in een totaal intelligentiequotiënt op een gestandaardiseerde en genormeerde intelligentietest kleiner of gelijk aan 60, rekening houdend met het betrouwbaarheidsinterval";

Het aantal kinderen met een **verslag Type 2 in het gewoon onderwijs** is beperkt gestegen door het loslaten van het ION-contingent. Het belangrijkste deel van de stijging dit schooljaar is te verklaren doordat kleuters nu ook ondersteuning krijgen als ze een verslag type 2 hebben en in het gewoon onderwijs school lopen.

Het is dan ook noodzakelijk om de enveloppe voor de ondersteuning van deze zogenaamde 'kleine types' los te koppelen en zo voor deze kinderen **terug open end** zoals voorheen te garanderen, zonder dat de andere ondersteuning hieronder moet lijden. Destijds werd de enveloppe gesloten omdat het aantal GON-leerlingen drastisch daalde als bewarende maatregel. Deze maatregel werkt nu contraproductief.

3.6 Verder verfijnen van de doelgroepen ondersteuningsnetwerken en expertisescholen (type 2, 4, 6 en 7 auditief)

Bij het tot stand komen van de doelgroepen werd beslist om kinderen met ernstige taal- en spraakstoornissen onder te brengen in de ondersteuningsnetwerken. Bij de uitrol zien we dat kinderen met een ernstige taal- en spraakstoornis een zeer handicapspecifieke ondersteuning nodig hebben, die vaak niet kan geboden worden door ondersteuningsnetwerken en zeer dicht aanleunt bij de expertise die vanuit scholen type 7 voor kinderen met auditieve beperkingen wordt aangeboden. Er is brede consensus om de doelgroep terug toe te voegen aan de ondersteuning die vanuit type 7 scholen wordt geboden.

De ondersteuning van kinderen met dyspraxie doet zich een omgekeerde situatie voor. Zij zouden beter begeleid worden vanuit ondersteuningsnetwerken omdat hun problematiek een meer algemene benadering vraagt. Deze ondersteuning wordt nu vanuit type 4-scholen geboden, maar de aanpak van deze problematiek vertoont gelijkenissen met de aanpak van kinderen met autisme.

Beide thema's worden nog verder uitgeklaard met experts om tot een verdere verfijning van de doelgroepen van de ondersteuningsnetwerken enerzijds en de expertisescholen anderzijds te komen. We verwachten dat de CLB's nog meer dan vandaag blijven inzetten op gelijk gerichte diagnoses. De bijzondere kennis van problematieken en de noodzakelijke ondersteuning (expertise) die vandaag in het BuO aanwezig is moet sneller worden geraadpleegd zodat leerlingen sneller gerichte ondersteuning kunnen krijgen.

3.7 Bepalen historische ondergrens voor ondersteuning in het gewoon onderwijs

Het begrotingsakkoord² van het M-decreet heeft de facto de open end voor het buitengewoon onderwijs gesloten. De leerlingenaantallen bepalen immers de hoogte van het bedrag dat voor ondersteuning beschikbaar is in het gewoon onderwijs. Indien er opnieuw meer leerlingen ingeschreven worden in het buitengewoon onderwijs, heeft dit rechtstreeks effect (nl. een daling) op de omkadering van de ondersteuningsnetwerken.

Omdat dit mechanisme nooit de bedoeling kan zijn, stellen we voor dat voor de volgende 5 jaar, de ondergrens voor de omkadering van de ondersteuningsnetwerken zal bepaald worden op basis van de telling van 1 februari 2018. Waarbij de garantie wordt ingebouwd dat de scholen die de leerlingen begeleiden ook effectief de middelen krijgen. Indien de leerlingenaantallen verder blijven dalen in het buitengewoon onderwijs, kan de omkadering nog stijgen voor de ondersteuningsnetwerken. Bij een gebeurlijke stijging van het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs, kan het budget voor de ondersteuningsnetwerken niet dalen onder het minimum van 1 februari 2018. Deze oefening wordt jaarlijks gemonitord en na 5 jaar zal op

² Begrotingsakkoord verleend op 1 maart 2012 "Voor zover dat jaarlijks in het kader van de begrotingsopmaak en op basis van objectieve criteria kan vastgesteld worden dat er zich wel degelijk een verschuiving heeft voorgedaan als direct gevolg van voorliggend decreet en waardoor er een minderkost gerealiseerd wordt dan kan deze aangewend worden voor de financiering van maatregelen die bijdragen tot de realisatie van de verschuiving van leerlingen van het buitengewoon naar het gewoon onderwijs en dit op een wijze dat de leerlingen in persoon die overgaan van buitengewoon naar gewoon dan wel recht hebben op buitengewoon maar in het gewoon onderwijs blijven en de leerkrachten die ervoor instaan ondersteunen. Indien integendeel zou blijken dat de kostprijs van het leerplichtonderwijs is toegenomen als direct gevolg van voorliggend decreet dan dient deze meerkost gecompenseerd te worden binnen de onderwijsbegroting."

basis van een evaluatie bepaald worden of en hoe deze maatregel dient te worden bijgestuurd. Tegelijk wordt er niet alleen via de verificatie maar ook door de inspectie gecontroleerd of de middelen binnen de ondersteuningsnetwerken gebruikt worden waarvoor ze voorzien zijn en maximaal in de klas worden ingezet.